

Härjedalens Fornminnesförening

Rörosvägen 32

gosa@fornminnes.se

846 72 Funäsdalen

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2024.

Styrelsen har under verksamhetsåret 2023-24 bestått av följande personer:

Ordf. Jan-Olof Wagenius

Revisor: Marie Klockervold

Vice ordf. Per-Olof Nilsson

Revisorsuppl: Gottfrid Jonsson

Kassör Kent Grinde

Valberedning: Eva Nilsson, sammankall.

Ledamöter: Barbro Källmark

Britt-Marie Wessel Johansson

Leif Lundin

Suppleanter: Christer Myhr

Bo Lundmark

Till styrelsen har Ola Hanneryd adjungerats för **H. Fjällmuseum**.

Fornminnesföreningen är delägare (5%) med rösträtt och uppdragsgivare för **Härjedalens Fjällmuseum AB**. Fjällmuseet har 2,3 heltidstjänster och alla föremål i samlingarna ägs av fornminnesföreningen. Föreningens representant i Härjedalens Fjällmuseum AB' styrelse har under året Per-Olof Nilsson varit och BoLundmark har varit ersättare.

I **Heimbygdas styrelse** har vi representerats av Leif Lundin.

I **Språkkommittén** en sektion i Heimbygda representeras Härjedalen av Jan-Olof Wagenius och Per-Anders Thapper.

Som representant i upprustningen av **Pilgrimsleden/Romboleden** har Jan-Olof Wagenius verkat.

Styrelsen har under året beslutat starta en **Rombo-grupp** som verkar under styrelsen för att organisera och aktivera pilgrimsleden i Härjedalen. Den är under bildande.

Styrelsen har under året haft 11 st protokollförda sammanträden plus ett extra årsmöte och ett antal arbetsmöten. 🧊

Medlemsavgiften har varit 200:- för enskild medlem och 300:- per familj. Antal medlemmar var per 31/12 2024, 169 st. Totalt medlemsavgifter var 28 550:-. De familjebetalande räknar vi här som två personer. Medlemsantalet har stigit det senaste året med åtta st men summan sjunkit med 200 kr. Dvs familjebetalningarna har minskat. Ett fortsatt arbete för att öka antalet medlemmar är av stor vikt.

ATIVITETER I PARKEN.

Gård och SäterArkivet har hållit öppet alla onsdagar året runt mellan 11:00 - 15:00 i föreningens lokal på "gamla växeln". Här jobbar fem personer ideellt oftast både måndagar och onsdagar. Lasse Johansson som var med och startade det hela, Hans Pettersson, Leif Lundin, Siv Göransson och Marianne Höglund. Bitti Wessel-Johansson städar, fixar, fejar och dessutom ordnar med fika när vi hyr ut lokalen till möten. Bitti avsåg sig dock städningen av lokalerna under året. Det medför att vi kommer köpa viss städning vid behov. De gör ett fantastiskt jobb som vi andra bör skänka en uppskattande tanke åt då och då.

Sommarvärdar var som vanligt tillgängliga på Gosa under sex onsdagar (byns marknadsdagar) från 5/7 till 9/8. Stort tack till Per-Anders Thapper, Ture Myhr, Christer Myhr, Marie Klockervold, Gottfrid Jonsson och Bo Lundmark.

Nationaldagsfirandet kunde som "vanligt" hållas med parad från muséet. Tännäs barnkör gjorde flera uppskattade framträdanden. Utdelning av kommunens gåva till nyfödda och nya medborgare, sång, musik, nationaldagstal, kaffe, våfflor, lotteri och fiskdamm var inslag för dagen. Nytt för i år var att Härjedalsslöjd Västra som bildades under 2024 var med och informerade om sin förening. Tyvärr blev det strömavbrott i hela området precis innan vi startade och kom tillbaka när allt var klart. Det innebar att det blev ett dåligt resultat för café'et. Men rådiga kvinnor Bitti Wessel Johansson, Maggan Zetterlund och Britt Inger Engstrand höll café'et öppet både fredag och lördag så att våffelsmeten inte skulle förfaras. **Ett mycket tacksamt initiativ! STORT TACK !**

Caféet i parken drevs även i år av föreningen, som vanligt med Bitti Wessel-Johansson i spetsen. Det har serverats kaffe och våfflor m.m. för femte året i rad, sex tisdagar i juli och augusti. Första dagen blev dock inställd pga grävning i parken. På två av dessa har Öfre Ljusnans Teaterförening arrangerat hantverksdagar. Mycket bra med samarbete.

ARBETEN I PARKEN.

Underhållet i fornminnesparken får så lov att åtgärdas av i stort sett styrelsen och Fjällmuse'et i mån av tid och möjlighet. Gräsklippning har skett av föreningen mot ersättning från muse'et. Vår fortsatta förhoppning om möjlighet till en fastighetsskötartjänst kvarstår alltjämt. Föreningen har ett 25-tal byggnader att underhålla och kontinuerligt underhåll är mycket viktigt även för denna typ av byggnader. Ett slukhål uppträdde under våren strax utanför caféet som vi fick åtgärda innan nationaldagen. Det blev ett par dagar röjning/städning på våren och ett par dagar på hösten.

Trädfällning i parken har utförts av Skogspraktikern. Skogspraktikern (Arborist Christer Lind, Sveg) tog ner några träd redan 2023 och då alldeles gratis. Efter inventering och bidragsansökan kunde vi i juni 2024 anlita dem igen för fällning av träd som utgjorde fara för människor och byggnader i parken. Några träd med mindre risk kunde vi fälla själva. Resultatet känns tryggt och det synliggör dessutom parken mer.

Gatubelysningen genom parken har under sommaren helt bytts ut, ledningar, fundament, stolpar och armaturer. Parken är en väldigt stenig plats att gräva på så mycket fick forslas bort vid återfyll av kabeldike. Vi är mycket nöjda att problemet med belysningen nu är klart då det pågått ett antal år. Nu lyser det i hela parken med en modern och energisnål lampa med en så diskret utformning vi förmådde att den skall passa in i miljön. En finjustering av gångytorna behöver dock utföras.

Den nya **utställningsplatsen** som håller på att iordningställas i parken vid västra ingången, vid säterstugan var tänkt att vara klar under 2024. Den har blivit försenad av olika skäl varav ett var undermåliga fundament till tre av tavlorna. Detta blev åtgärdat av föreningen i samband med gatubelysningen. Muse'et med Ola Hanneryd i spetsen håller på med en utställning om beredskapstiden som skall visas här och är den som driver projektet. Utställningen blir permanent och utomhus och planeras nu att bli klar under 2025.

FÖRENINGARBETEN.

I **Miniguiden** dvs Per-Åke Näsvalld och Mikael Ahltns "annonstidning" har föreningen deltagit med artiklar från föreningens arkiv. Det blev en serie över både sommar och vintersäsongen med artiklar kallad "Återblick" med intressanta händelser i området. Artiklarna sammanställdes av Lasse Johansson och Janne Wagenius. Det blev även en (extra) artikel om Gosa och dess arbete. Responsen är bra enligt Miniguiden. Efter nyår gjorde vi ett uppehåll men till sommaren återupptog vi arbetet. Miniguiden har sammanslagits med Funäsfjällen Magasinet och kommer numera fyra gånger/år.

Farupsfjället är en lång följetong av påverkan för underhåll/upprustning, ändå sedan 1970-talet. Nu har Statens Fastighetsverk behagat tillstå att de äger huset och därmed kan planera arbeten. Vi har fått en bra kontakt med Jonathan Ramstedt på Statens Skog&Fastighetsförvaltning som handhar Norrlandsområdet. Han besökte oss under två dagar (7-8/8) och fick mycket information på gosa och på plats vid storfjället. Ett ärende har upprättats och ligger för beslut på fastighetsdirektörs nivå. Ovisst när ett beslut kan komma. Prioriterat är grundarbeten dvs bärande delar i dyngstan och syll. Vi passade också på att informera om det akuta behovet av restaurering av tre torvlador på stormyren mellan Stranda och Flon. Dessa har han inlämnat till utredning.

Vi fick en fin guidning på **Hede Hembygdsgård** av Birgitta Westlund som avslutades i det nybyggda "Per Albin" fjället med samlingslokal m.m. En fantastisk investering och en enorm uppslutning med ide'ellt arbete. Det hela avslutades med ett möte med Heimbygda i nämnda lokal.

Rombo-leden. Planeringen med upprustningen av pilgrims-, Rombo-leden har fortsatt även i år och det fysiska arbetet har utförts under sommaren med hjälp av ett 20-tal ideella medhjälpare på sträckan Ransundet till Ramundberget. **Otroligt bra jobbat!** I Härjedalen är vi tre delområden som jobbar med Rombo-leden, Lillhärdal, Lofsdalen och västra Härjedalen. Den 11-12/4 samlade vi oss alla från Härjedals-grupperna i Lofsdalen för gemensam fortsatt planering för hela landskapet. Janne Wagenius, Tage Persson och Sara Klockervold deltog från oss. Styrelsen i HFF har ställt sig positiv till en Rombogrupp i föreningen. Den 16 okt. hade Tage, Janne och Sara ett samordningsmöte i Stugudal med våra norska kollegor. Även i år hölls ett två-dagars seminarium i Rättvik den 7-8 november, härifrån deltog Janne, Sara, Helena Åkerlind och från Norge Hilde Kirkvold. Detta första projekt är nu slutfört men underhåll skall fortsätta och aktiviteter tillkomma längs leden.

I **Språkkommittén** som ligger under Heimbygda, representeras det härjedalska språket av Janne Wagenius och P-A Thapper. Tyvärr har inga fler härjedalingar tillkommit ännu. Janne och P-A hade ett möte den 2/1-25 med Kerstin Myrtenäs och Trapp Viktoria Hansdotter på GT-gården i Tännäs angående premiär för ordlista och sagobok på härjedalska. Den "Internationella modersmålsdagen" infaller varje år den 21 februari. Med den som utgångspunkt ordnade vi i år en "Härjedalsafton med tema språk" på Fjällmuet den 20 februari 2025 tillsammans med styrelsen och gosa personal.

På nämnda **Härjedalsafton** var det premiär för ordlistan på härjedalska som öppnades på vår hemsida. Vi visade också hur vi kommer att lägga in platsnamn på kartan på vår hemsida. Man kunde lyssna till olika ljudupptagningar på härjedalska. Vi hade ett quiz på härjedalska och Trapp Viktoria Hansdotter hade en presentation av sin barnbok på härjedalska och svenska. Aftonen avslutades med ett inspelat föredrag om Valmåsen.

Ordlistan av Sven Dahlsten har digitaliserats och lagts in på vår hemsida av **Kerstin Myrtennäs**. Där kan vi nu både läsa och lyssna på över 2100 ord på Funäsdalsmålet. Sven var förutseende nog att spela in alla ord. Nu lägger hon successivt in Jon Olof Olofssons ordlista på Tännasmål, också med tillstånd från upphovsrättsinnehavarna. Kerstin använder sig av ortofonskt/uttalsenligt skrivsätt med bokstäver som är tillgängliga på tangentbordet. Föreningen är oerhört tacksam för detta arbete. Kerstin och Härjedalens Fornminnesförening hoppas att sidan blir ett trevligt nöje för dig som vill lära dig mer om vårt mål.

Platsnamn har sammanställts och lämnats in till Gosa, från Bruksvallarna nordöstra sidan av Ljusnan. Härjedalska namn för att de skall bevaras och fortsättningsvis användas. Dessa skall läggas in på lantmäteriets topografiska karta som Hembygdsförbundet använder, där alla kan ta del av det. Det har även gjorts ett stort arbete med platsnamn i Tännäs, Valmåsen, Ränningsvallen, Högvålen och Sörvattnet. Kerstin Myrtennäs har börjat lägga in Valmåsen. Vi hoppas att fler byar kan bidra till denna namninsamling.

Sagoboken "Nôr a Rut råkâ n Ivar" av Trapp Viktoria Hansdotter kommer läsas in på härjedalska av Kerstin Myrtennäs på vår hemsida men efter boksläppet som förväntas bli i april -25.

I **Heimbygdas** styrelse har föreningen en representant i Leif Lundin. Här drivs frågor rörande 70-talet hembygdsföreningar i länet. Vi har under året inte gjort några nomineringar.

I **Jämten 2024**, årsbok för Jamtli, Heimbygda och Jämtlands läns Konstförening, är i år rejält försenad av någon anledning. Årets tema är trädgårdsodlingar. Bo Lundmark har bidragit med en artikel om potatisodling och Ola Hanneryd har skrivit om fjällträdgårdar.

Hos RAÄ, Riksantikvarie ämbetet, sökte vi medel till gårdsgård/fallskydd vid utsatta ställen i parken och blev beviljade detta. Arbetet planeras färdigställas under 2025.

Bidragsansökningar till **Länsstyrelsen** har gjorts för skyddande av fornminnen, vilket innebär fällande av träd på skansen som går genom parken, samt för restaurering av dörr- omfattning på tullfiskationsboden. Tyvärr har vi fått avslag på båda ansökningarna.

Föreningen är medlem i **Jämtland Härjedalen Fäbodförening** då de driver frågor kring bevarande, fortlevande och utveckling av fäboddriften och utmarksbete som vi anser vara en mycket viktig fråga och helt i linje med vårt arbete. Ordf har deltagit i några föreläsningar som JHF arrangerat. Styrelsen har mailat och gratulerat till det framgångsrika arbetet med att hamna på UNESCO's lista för immateriella kulturarv. Vi lämnade också en motion till (riksförbundet) att upprätta ett föredrags-underlag kring fäboddrift och utmarksbete för att kunna sprida kunskap i ämnet.

Härjedalsslöjd Västra har sökt projektmedel inom "Kultur för Hälsa" hos regionen jh. Fornminnesföreningen tillsammans med Fjällmuseet och Vuxenskolan Härjedalen stödjer deras projekt "Dräkter i västra Härjedalen - tradition och framtid" som samarbetspartners.

Verksamhetsplan 2025.

Föreningen kommer under året att i huvudsak arbeta med bl.a följande:

- Nationaldagsfirande 6 juni.
- Cafe'dagar i parken tisdagar.
- Sommarvärdar på Gosa, tisdagar.
- Rombo-gruppen kommer organisera och aktivera pilgrimsleden.
- Härjedalsafton på Jamtli den 21/5 -25
- Farupsfjöset. Det kan vara en upprustning på gång av Fastighetsverket.
- Gärdsgård/Fallskydd i parken.

Med detta vill vi tacka alla som visat intresse och ställt upp för fornminnesföreningen under det gångna året. Tack för visat förtroende och vi önskar den nya styrelsen lycka till!

Styrelsen för Härjedalens Fornminnesförening.

Funäsdalen April 2025.

Jan-Olof Wagenius

PO Nilsson

Kent Grinde

Leif Lundin

Barbro Källmark